

Sari Sarkomaa kok ym.

Lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan palliatiivisen hoidon asiantuntijatyöryhmän loppuraportin suositusten mukaisia muutoksia terveydenhuoltolakiin (1326/2010). Lain 4 lukuun lisättäisiin uusi 24 a §, jossa säädettäisiin voimassa olevaa lakia laajemmin kunnan velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito. Lisäksi ehdotetaan, että terveydenhuoltolain 6 luvun 50 §:n 1 momentti muutetaan siten, että kiireelliseen hoitoon mukaan luettavia palveluja koskevaa listaa täydennetään saattohoidolla ja psykososiaalista tukea koskeva termi korvataan laajemmalla sosiaalinen tuki -termillä.

PERUSTELUT

Yleisperustelut

Palliatiivinen hoito on parantumaton, etenevää sairautta sairastavan potilaan aktiivista kokonaisvaltaista hoitoa. Sen tavoitteena on vähentää kärsimystä ja vaalia elämänlaatua. Palliatiivinen hoito voi kestää vuosia. Saattohoito on palliatiivisen hoidon viimeinen vaihe. Yhteiskunnan on turvattava jokaiselle oikeus hyvään hoitoon myös elämän loppuvaiheessa.

Palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskeva lainsäädäntö ei valitettavasti ole Suomessa ajan tasalla. Sääntely on osin eri säädösten päällekkäistä, eikä sääntely esimerkiksi tue riittävästi tavalta terveydenhuoltoalan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden tehokasta käyttöä.

Voimassa olevassa terveydenhuoltolain 24 §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää alueensa asukkaiden sairaanhoitopalvelut, joihin kuuluvat myös palliatiivinen hoito ja saattohoito. Saman pykälän 2 momentin mukaan sairaanhoito on toteutettava yhtenäisten hoidon perusteiden mukaisesti, ja niissä määritetään palliatiivisen hoidon ja saattohoidon porrastus.

Keskittämisasiasetuksen perustelumistion mukaan erityisvastuualueiden yliopistosairaaloiden tulee suunnitella vaativan palliatiivisen hoidon järjestelyt alueellaan valtakunnallisesti yhtenäisten hoidon perusteiden mukaan. Keskittämisasiasetuksen toteuttamisen ja yhtenäisten hoidon perusteiden seuranta kuuluu asetuksen 8 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimivalle kansalliselle koordinaatioryhmälle.

Lakialoite LA 15/2022 vp

On siis ilmeistä, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskevat säädökset ja määräykset olisivat tosiasiaassa päällekkäisiä jo nyt voimassa olevan sääntelyn kanssa, mutta säädöstason nostaminen korostaisi sääntelyn merkitystä sekä voisi tehostaa terveydenhuoltoalan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden käyttöä.

Elämän loppuvaiheen asiantuntijatyöryhmä asetti säädöstyöryhmän harkitsemaan palliatiivista ja saattohoitoa koskevan erillislainsäädännön tarvetta ja luonnostelemaan mahdollisia säädösehdotuksia. Säädöstyöryhmän näkemyksen mukaan palliatiivisesta hoidosta ja saattohoidosta ei tarvita erillistä uutta lakia vaan lisäykset voidaan sisällyttää olemassa oleviin terveydenhuollon säädöksiin.

Elämän loppuvaiheen asiantuntijatyöryhmä kannatti säädöstyöryhmän valmistelemia säädösehdotuksia ja esittää muutoksia lainsäädäntöön yksimielisesti. Työryhmä saavutti yksimielisyyden myös siitä, että pelkästään suositusluonteinen sääntely ei ole riittävän vahvaa tai sitovaa. Tämän lakialoitteen ehdotukset perustuvat työryhmän ehdotuksiin.

Säännöskohtaiset perustelut

24 a §

Aloitteessa ehdotetaan, että uudessa terveydenhuoltolain 24 a §:ssä säädettäisiin nykyisen sairaanhoitoa koskevan 24 §:n jälkeen erikseen palliatiivisesta hoidosta ja saattohoidosta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito. Momentissa määriteltäisiin palliatiivinen eli oireita lievittävä hoito potilaan aktiiviseksi kokonaisvaltaiseksi elämän loppuvaiheen hoidoksi erityisesti, kun kuolemaan johtava tai henkeä uhkaava sairaus tai vamma aiheuttaa potilaalle kärsimystä ja heikentää hänen elämänlaatuaan. Saattohoito määriteltäisiin osaksi palliatiivista hoitoa ja ajoittuvaksi oletetun kuolinhetken välittömään läheisyyteen.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin palliatiivinen hoito ja saattohoito järjestettäväksi porrasteisesti osaamistasojen perustason, erityistason ja vaativan erityistason laatukriteereiden mukaisesti ja siten, että valtakunnallisesti tasa-arvoinen ja tarvelähtöinen hoitoon pääsy turvataan. Sairaanhoidopiireissä olisi ehdotuksen mukaan oltava monipuoliset ja moniammatilliset erityistason palliatiiviset keskuskeskukset, jotka tarjoavat erityistason avo- ja vuodeosastopalveluita sekä vastaavat konsultaatio- ja päivystystuen järjestämisestä ympärivuorokautisesti. Sairaanhoidopiireissä tulisi myös olla koko sairaanhoidopiirin kattavat palliatiiviset kotisairaalamverkot, joita koskevien palvelujen on oltava saatavilla ympärivuorokautisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan yliopistosairaanhoidopiireissä olisi oltava palliatiiviset keskuskeskukset, jotka vastaavat vaativan erityistason palliatiivisen hoidon palveluista koko erityisvastuualueella ja lasten ja nuorten palliatiivisen hoidon ja saattohoidon toteuttamissuunnitelmien laadinnasta.

Pykälän 3 momentti sisältäisi tarkempien säännösten antamista koskevan asetuksenantovaltuuden. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta. Asetuksen

Lakialoite LA 15/2022 vp

keskeinen sisältö voisi vastata sääntelyä, joka nykyään sisältyy yhtenäisiin kiireettömän hoidon perusteisiin palliativisen hoidon asiantuntijatyöryhmän loppuraportin suosituksen mukaisesti.

50 §

Voimassa olevan terveydenhuoltolain 50 §:n 1 momentin 1. virkkeen mukaan kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Aloitteessa ehdotetaan, että luetteloa täydennetään siten, että kiireelliseen sairaanhoitoon luetetaan mukaan myös saattohoito. Lisäksi psykososiaalista tukea koskeva termi korvattaisiin laajemmalla sosiaalinen tuki -termillä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

terveydenhuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 50 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1516/2016, sekä
lisätään lakiin uusi 24 a § seuraavasti:

24 a §

Palliativinen hoito ja saattohoito

Kunnan on järjestettävä palliativinen hoito ja saattohoito. Palliativisella eli oireita lievittävässä hoidossa tarkoitetaan potilaan aktiivista kokonaisvaltaista elämän loppuvaiheen hoitoa erityisesti, kun kuolemaan johtava tai henkeä uhkaava sairaus tai vamma aiheuttaa potilaalle kärsimystä ja heikentää hänen elämänlaatuaan. Saattohoito on osa palliativista hoitoa, ja se ajoittuu oletetun kuolinhetken välittömään läheisyyteen. Palliativinen hoito ja saattohoito järjestetään porrasteisesti osaamistasojen perustason, erityistason ja vaativan erityistason laatuksiteereiden mukaisesti ja siten, että valtakunnallisesti tasa-arvoinen ja tarvelähtöinen hoitoon pääsy turvataan. Sairaanhoitopiireissä on oltava monipuoliset ja moniammatilliset erityistason palliativiset keskuskeskukset, jotka tarjoavat erityistason avo- ja vuodeosastopalveluita sekä vastaavat konsultaatio- ja päivystystuen järjestämisestä ympärivuorokautisesti. Sairaanhoitopiireissä tulee myös olla koko sairaanhoitopiiriin kattavat palliativiset kotisairaalaverkostot, joita koskevien palvelujen on oltava saatavilla ympärivuorokautisesti.

Yliopistosairaanhoitopiireissä on oltava palliativiset keskuskeskukset, jotka vastaavat vaativan erityistason palliativisen hoidon palveluista koko erityisvastuualueella ja lasten ja nuorten palliativisen hoidon ja saattohoidon toteuttamissuunnitelmien laadinnasta.

Lakialoite LA 15/2022 vp

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta.

50 §

Kiireellinen hoito

Kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien saattohoito, sekä kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja sosiaalinen tuki, on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Helsingissä 8.3.2022

Sari Sarkomaa kok
Marko Kilpi kok
Sari Multala kok
Pia Kauma kok
Jari Kinnunen kok
Timo Heinonen kok
Mari-Leena Talvitie kok